

“SEVİNCE DAĞLAR DİLLENMELİ”(*)

M. MAHZUN DOĞAN

Yaşamın, devinimin, şiirin, bugünlerde özellikle gereksinmemiz olan barışın ve **Oğuz Tansel**'in dostları, merhaba!

Oğuz Ağabeyin şiirlerinden söz edeceğim...

Ama önce insan yanından söz etmek isterim...

Hani, **Can Babanın** (Yücel) bir dizesi vardır:

“Yaşamım benim en güzel şiirim.”

Oğuz Tansel, bu dizenin hakkını verenlerden birisidir.

Bunu şöyle somutlayayım.

Geçenlerde, Ankara Kalesi'nde, Erimtan Müzesi'nde bir etkinliğe katılmıştım. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi'nin (DTCF) Halkbilim Topluluğunun, Folklor Edebiyat dergisinin 84. sayısı nedeniyle düzenlenmiş bir etkinlikti. Konuşmalardan birisi ise, Oğuz Tansel ile **Pertev Naili Boratav** arasındaki mektuplaşmalar üzerineydi; Aksaray Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden Yrd. Doç. Dr. **Mehmet Çevik**'in konuşması.

Türkiye'de halkbilim deyince ilk usa gelen adlardan birisi olan Pertev Naili Boratav'la Oğuz Tansel'in ilişkisi öncelikle hoca-öğrenci ilişkisi... Ama

sonra, dostluğa dönüşüyor. Dahası, aile dostluğuna... Yıllarca yazışıyorlar. Hani, günümüzdeki iletişim kolaylıkları da yok o zamanlarda. Bir mektup yazıyorsunuz, haftalar sonra ulaşıyor karşıya... O mektuplarla haberleşmeleri yıllarca sürüyor.

Elimizde olan mektuplardan anlıyoruz ki hemen her ay bir iki mektup yazmışlar birbirlerine; ama bunlardan bugün elde olanların sayısı yalnızca otuz beş.

Bu bir yana, mektupların ortaya koyduğu bir gerçek var.

Pertev Naili Boratav, yurtdışında; kovulmuş yurdundan, ülkesine sokulmuyor... Ama halkbilimle ilgili çalışmalarını sürdürüyor...

Nasıl?

Oğuz Tansel'e diyor ki şu geleneğin, şu törenin tanığı ol, izle, notlarını bana yolla... Oğuz Tansel, izliyor, yazıyor, yolluyor...

Türkiye'ye sokulmayan Pertev Naili'nin Türkiye'deki sağ kolu oluyor Oğuz Tansel.

Bu, Oğuz Abinin kişisel çıkar beklemeden, insan olmanın gereği olarak yaşadığının en iyi göstergelerinden birisi.

Bu onun, insan yanını en iyi özetleyen bir ayrıntı bence.

* * *

Şiirine gelince...

Bütün şiirlerini okuduğumuzda şunu görüyoruz.

Masal tutkusu... Doğa sevgisi, insan sevgisi... Şiirlerinin ana temaları bunlar.

* * *

Masallar zaten onun dünyası olmuş. Annesinden dinlemiş önce. Sonra, Amasya yöresinden derlemiş. 1943 ile 1945 yılları arasında, Amasya'nın Ziyere köyünde, yaşlı bir kadından dinlemiş masalları. O zaman elli yaşlarında olan **Emine Uyaroğlu**, okuryazarlığı olmayan bir kadınmış. Anlattığı masalları not almış Oğuz Tansel ve sonra da yazıya dökmüş. Bugün, masalları anlatan Emine Uyaroğlu da kaleme alan Oğuz Tansel de yok aramızda; ama masallar, kitapların sayfalarından gülümsüyor çocuklara... Yeni hayal dünyalarına taşıyor onları...

Oğuz Tansel, derlediği masalları aynı zamanda şiirlerine taşıyor... Şiirlerinde yeni bir ruh veriyor onlara.

* * *

Masalların ve söylencelerin tutkunu...

Bu onun yaşamıyla da örtüşen bir şey.

Batı Toroslar'ın kuzeye bakan yamacında yer alan Meyre köyünde doğmuştur ama Kaz Dağları'nı da katar şiirine... Zaten. O Toros Yörükleri değil midir Kaz Dağları'nın eteklerinde otu-

ranlar da... Tansel, söylencelere ve Yörük kültürüne olan tutkusunun da etkisiyle Kaz Dağları'nın da hayranıdır. Kaz Dağları'nın söylence zenginliği ve doğal güzellikleri büyüler onu.

1986 yılında yayımlanan toplu şiirlerine, "*Sarıköz Yolu*" adını verir. "*Assos'lu Çoban*" şiirinde, söylencelerden günlük yaşama dek, yöre kültüründen imgeler devşirir. Körfezin, yıldızlı göklerin, samanyolunun, güneşin şenliği, Behramkaleli Yörük kızlarının türkülediği yazmalarla buluşur. Ve **Thetys**'in, **Bilitis**'in saçları savrulur dizelerde. Sarıkız sultan, denizi, dağı, taşı, Akçay'ı büyüler. Tansel, şiirinde **Sappho**'yu, **Aristo**'yu da anar elbet. Şiir, Assos'tan yeryüzüne bir sevgi çağrısıdır. "*Bir istesek cennetleşir yeryüzü!*" diye biter.

Böyle olunca, İda'yı anmadan çizilemez bir portreye dönüşür Oğuz Tansel... Nitekim, **Halim Uğurlu** (1926 – 2001), şiirsel bir portre çizdiği "*Oğuz Tansel*" adlı şiirine şöyle başlar:

"Yaşar İda'nın eteklerinde
Yaşar mı gölgesi mi gezinir bir dev de...
Troya'lı Tanrılarla dertleşir
Uzak ülkelerde söylenir türküleri
Masallar kurar gerçek giysili
Yüzer yüreğinin insan ormanında
İnsan denizinde"

Uğurlu, Tansel'in, kutsal körfezde yarasa gölgeleri topladığını belirtir. Ve ona göre Oğuz Tansel, Ören'de yaşar mı gölgesi mi gezinir belirsizdir.

* * *

Doğa...

Onda öyle bir tutku ki... O doğayı

anlatırken, doğayla bütünleşir. Kavak ağacını mı anlatıyor... Kavaktır... Çakıltaşını mı anlatıyor, çakıltaşı... Aynı bedendir o kavak ağacıyla, o çakıltaşıyla...

Bu söylediklerimin en iyi örneklerindendir "Çakıl Taşları" şiiri:

"Işıl ışıl konuşur, kavaklar burada;
Salkım salkım gölgeler yatak, yorgan;
Mışıl mışıl koyunlar gibi uyuyan
Küme küme, dizi dizi çakıl taşları;
Yürekler acısı ortada kalışları.
Kirli seller törpüleyip yuvarlar;
Kışın soğuk soğuk sular,
Koparmış bir dağ yamacından.
Yazın güneş, kışın ayaz,
Rastgele değil yan yana gelişleri;
Yürekler acısı ortada kalışları.

Uzanmış kollarla ayak ayak,
Bak, doya doya, kara toprağa,
Göklerden irak, gözlerden irak."

* * *

Ben şairlerin vasiyetlerini, üzerinde "Vasiyet" yazan kâğıtlarda değil, şiirlerinde ararım.

Oğuz Tansel'in şiirlerine bu gözle baktığımda ise, "Kesinlikle Değiştirilemez" şiirinde şu dizeler çıktı karşıma:

"METİN: "Külüm, Boğaz sularına
Dökülsün" dedi. Beni, doruğundan
İDA'nın körfeze, yeller Ecesi
Eksin: balık, kuş, çiçek olurum."

* * *

Ne dizelerdeki **Metin Eloğlu**'nun külleri savruldu boğaz sularına... Ne

de Oğuz Abinin külleri İda Körfezi'ne...

Türkiye'de bunları yapmak zor... Olanaksız... "Yakılmak çok iyi topraklaşmaktan" demesine karşın...

En iyisi mi, sözü onun güzelim aşk şiiriyle bitirelim... Şair **Refik Durbaş**'ın, en güzel aşk şiirlerinden birisi olarak andığı "Mayku"yla...

Bu ad, öncelikle, bir dönem Türk şiirinde moda olan yabancı kadınlara, daha doğrusu "yabancı kadın adları"na yazılan aşk şiirlerinden birisi işte diye düşündürebilir. Öyle değil. Oğuz Tansel'in "Mayku" su, bir Yörük kızı...

"Aylardan kiraz ayı
Gözlerime uyku girmez oldu.
Karanlıkların ürpermesi dolar içime
Yüreğime ateş düştü Mayku.

İğde dallarından altınlar yağar
Testisi omuzunda, belinde eli
Kırlangıçların sevinci eteklerinde
Sevince dağlar dillenmeli.

Burda taş olmuş gelinler kızlar
'Ayrılık var bir yandan' dudaklarında
Salla saçlarını öldür beni
Aklımı bıraktım sulara

Bahar sabahlarının tatlı yağmuru
Sendedir mânaların en güzeli
Ay akşamladı gözlerinde."

(*) 15 Nisan 2016'da, Ankara'da, Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezinde yapılan Oğuz Tansel Şiir Ödülü törenindeki konuşma metnidir.